

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

2023р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр» на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Схвалено на засіданні кафедри Фінансів, банківської справи та страхування протокол №10 від 19 квітня 2023 р.

Зав. кафедри

Ніла ХРУЩ

Гарант ОП

Інна ДОЦЕНКО

Програма розглянута та схвалена на засіданні вченої ради факультету Економіки і управління протокол № 9/23 від 25 квітня 2023 р.

Голова вченої ради факультету

Віталій КАРПЕНКО

Зміст

	С.
1. Загальні положення	3
2. Технологія проведення вступного фахового іспиту	4
3. Перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін), на базі яких складається іспит	6

1. Загальні положення

Програма фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «магістр» на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін), на базі яких складається іспит: банківська система та банківські операції, бюджетна система, фінансовий ринок, страхування та фінанси страхових організацій.

Мета вступного фахового іспиту полягає у перевірці здатності до опанування освітньої програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

2. Технологія проведення вступного фахового іспиту.

Вступний іспит (вступне випробування) проводиться у формі тестування із комп'ютерною обробкою результатів. Система проведення вступних іспитів є оригінальною розробкою ХНУ і захищена свідоцтвом про авторське право № 39534 від 08.08.2011 р. Вона розроблена на підставі таких документів: Закону України «Про вищу освіту», «Положення про приймальну комісію ХНУ», Порядку прийому до вищих навчальних закладів України та Правил прийому до Хмельницького національного університету.

Основні положення системи тестування із комп'ютерною обробкою результатів викладені нижче. Бази даних тестових завдань створюються для всіх дисциплін, з яких проводиться тестування, щорічно поповнюються і вдосконалюються.

Бази даних тестових завдань або навчальні програми, за якими вони створені, є відкритими. Університет щорічно оприлюднює їх у паперовому або в електронному вигляді.

Відповідальність за зміст і якість тестових завдань покладається на голову предметної комісії.

Екзаменаційний білет може містити тестові завдання одного або різних рівнів складності. Для автоматизованого формування білетів використовують комплекс комп'ютерних програм, які компонують бази даних тестових завдань з кожної дисципліни, формують екзаменаційні білети за допомогою випадкової вибірки та роздруковують їх.

Екзаменаційні білети, що включають тестові завдання, формують і тиражують комп'ютерними засобами перед початком тестування. Сформовані білети засвідчуються печаткою приймальної комісії.

Номер кожного екзаменаційного білета збігається з номером талона відповідей, який додається до нього.

Організація автоматизованого формування комплекту екзаменаційних білетів до вступних іспитів, контроль за ним покладається на відповідального секретаря Приймальної комісії або його заступника.

Тестування проводиться відповідно до розкладу в аудиторіях, що обладнані необхідними технічними засобами.

Пропуск вступників до аудиторії тестування проводить відповідальний секретар ПК та його заступники. При цьому перевіряється паспорт та перепустка, у якій вказана особа вступника, дата і час тестування.

Кожний учасник тестування витягує номер, який вказує його місце в аудиторії. Всі місця за столами пронумеровані.

В аудиторії тестування дозволяється присутність громадських спостерігачів (батьків вступників).

Вступникам видаються титульні листи і проводиться роз'яснення щодо їх заповнення.

Після розміщення учасників тестування в аудиторії вступники особисто вибирають екзаменаційні білети, що розкладені на столі.

Після отримання екзаменаційних білетів вступники працюють над розв'язком завдань протягом встановленого часу.

Талони відповідей надаються кожному вступнику в одному екземплярі. Забороняється видача вступнику другого талона. Талон відповідей заповнюється вступником відповідно до роз'яснення щодо їх заповнення.

Після закінчення роботи над тестами, або добігання до кінця часу, відведеного на тестування, вступники здають підписані роботи разом з талонами відповідей, які до початку сканування знаходяться на столі екзаменатора.

Сканування талонів відповідей починається після здачі робіт всіма вступниками у їх присутності. Процес сканування талонів відповідей демонструється за допомогою проектору на великому екрані.

Після закінчення сканування та комп'ютерної обробки талонів відповідей результати тестування демонструються на екрані у вигляді екзаменаційної відомості, в якій відсутні прізвища вступників, а є лише номер екзаменаційного білета. Далі персонал приймальної комісії вносить в комп'ютер інформацію про відповідність номера екзаменаційного білета прізвищу вступника. На екрані демонструється екзаменаційна відомість з прізвищами вступників, яка роздруковується і завіряється відповідальним секретарем приймальної комісії.

Критерії оцінювання вступних іспитів затверджуються на засіданні Приймальної комісії та наводяться в додатку до Правил прийому.

3. Перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін), на базі яких складається іспит

«Банківська система та банківські операції»

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Особливості розвитку банківництва та формування банківської системи.

Економічна сутність, функції та принципи побудови банківської системи. Досвід функціонування банківських систем зарубіжних країн. Еволюція банківської справи. Становлення та розвиток банківської системи України.

Тема 2. Центральний банк у банківській системі країни.

Шляхи виникнення, форми власності та функції центральних банків. Організаційно-правовий статус НБУ. Функції та операції НБУ.

Тема 3. Грошово-кредитна політика та інструменти її реалізації.

Інституційні засади розробки грошово-кредитної політики в Україні. Цілі та інструменти грошово-кредитної політики. Основні засади грошово-кредитної політики на поточний рік.

Тема 4. Інституційна та організаційна структура другого рівня банківської системи.

Фінансові посередники на грошовому ринку. Економічна сутність та організаційна структура банку. Функції та операції комерційних банків.

Тема 5. Державне банківництво в банківській системі країни.

Сутність і форми державного банківництва. Роль державного банківництва в ринковій економіці. Державні банки у вітчизняній банківській системі. Досвід державного банківництва в банківських системах зарубіжних країн.

Тема 6. Кооперативні банки.

Сутність, становлення та розвиток кооперативних банків. Організаційно-правовий статус кооперативних банків та проблеми їх створення в Україні. Досвід функціонування кооперативних банків у банківських системах зарубіжних країн.

Тема 7. Інфраструктура банківської системи України.

Поняття інфраструктури банківської системи. Характеристика елементів інфраструктури банківської системи. Перспективи розбудови інфраструктури банківської системи в Україні.

Тема 8. Основи обліку і аудиту в банківській системі України.

Теоретичні основи та принципи організації бухгалтерського обліку в банках. План рахунків і фінансова звітність у банківській системі України. Особливості аудиту в банках.

Тема 9. Фінансовий аналіз банківської діяльності.

Сутність фінансового аналізу в діяльності банків. Аналіз результатів діяльності та фінансового стану банків. Аналіз ефективності діяльності банків.

Тема 10. Банківський менеджмент.

Основи банківського менеджменту. Банківський менеджмент за спрямуванням управлінських рішень. Організація контролю банківської діяльності. Управління інформаційними технологіями в банківництві.

Тема 11. Банківські ризики та ліквідність банківської системи.

Ризики в банківській діяльності. Сутність ліквідності як складової фінансової стійкості банківської системи. Інструменти та механізми регулювання ліквідності в банківській системі.

Тема 12. Банківська статистика.

Сутність, завдання та система показників банківської статистики. Статистичний аналіз балансу банку. Статистика доходів та витрат банку.

Тема 13. Банківські кризи, банкрутство, реорганізація та ліквідація банків.

Підходи до визначення та чинники виникнення банківських криз. Інструменти державного антикризового управління в банківській системі. Діагностика і моніторинг в антикризовому управлінні банківською системою.

Тема 14. Стандарти Базельського комітету з банківського нагляду.

Основні принципи ефективного банківського нагляду. Особливості розробки стандартів Базельського комітету з питань банківського нагляду. Проблеми впровадження вимог Базельського комітету в банківській системі України.

Тема 15. Державне регулювання банківської системи України.

Основи регулювання, нагляду та контролю банківської діяльності. Економічні нормативи регулювання банківської діяльності в Україні. Фінансовий механізм державного регулювання банківництва в Україні.

Тема 16. Фінансовий моніторинг в банківському секторі України.

Поняття та структура функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. Сутність та засоби легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом через банківську систему. Міжнародне регулювання боротьби з відмиванням грошей отриманих злочинним шляхом.

Тема 17. Фінансова безпека банківської системи України.

Сутність фінансової безпеки банківського сектору. Інструменти забезпечення фінансової безпеки банків. Моральні ризики та асиметрія інформації в банківській системі. Методи забезпечення фінансової безпеки банків.

Тема 18. Створення банку та ліцензування банківської діяльності в Україні. Сутність банківської діяльності. Сутність операційної діяльності банку. Порядок реєстрації банків в Україні. Ліцензування банківської діяльності.

Тема 19. Організація діяльності банку.

Економічна сутність банківських операцій та послуг. Класифікація банківських операцій та послуг. Організаційна структура та органи управління банком.

Тема 20. Операції банків з формування власного капіталу.

Економічна сутність, склад та структура ресурсів банку. Власний капітал банку та особливості його формування.

Тема 21. Операції банків із залучення коштів.

Сутність та класифікація банківських депозитів. Механізм здійснення депозитних операцій банку. Система гарантування вкладів населення в банках України.

Тема 22. Операції банків із запозичення коштів.

Економічна сутність та види операцій на міжбанківському ринку. Механізм здійснення операцій рефінансування комерційних банків.

Тема 23. Операції банків з обслуговування платіжного обороту.

Сутність та основи організації грошових розрахунків. Порядок відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів. Організація безготівкових розрахунків. Механізм здійснення міжбанківських розрахунків.

Тема 24. Операції банків з готівкою.

Сутність касових операцій та правова основа їх здійснення. Структура операційної каси та види касових операцій. Організація та порядок касового обслуговування в банках.

Тема 25. Операції банків з пластиковими картками.

Становлення платіжної картки як інструменту безготівкових розрахунків. Сутність та класифікація платіжних карток. Організація розрахунків з використанням платіжних карток

Тема 26. Кредитні операції банків.

Сутність та класифікація банківських кредитів. Процес банківського кредитування. Оцінка кредитоспроможності позичальника.

Тема 27. Особливості операцій з надання та погашення окремих видів кредитів.

Організація кредитування суб'єктів малого та середнього бізнесу. Споживче банківське кредитування. Характеристика інших видів кредитування.

Тема 28. Операції банків з вексями.

Економічна сутність та класифікація векселів. Кредитні операції з вексями. Розрахункові операції банків з вексями. Гарантійні операції з вексями. Комісійні операції з вексями. Торговельні та довірчі операції банків з вексями.

Тема 29. Операції банків з цінними паперами.

Діяльність банків на ринку цінних паперів. Класифікація банківських операцій з цінними паперами. Емісійні операції банків. Інвестиційні операції банків на фондовому ринку.

Тема 30. Економіко-правові та організаційні основи здійснення банками операцій в іноземній валюті.

Поняття валюти та організація валютного ринку. Сутність валютних операцій та їх класифікація.

Тема 31. Торговельні операції банків в іноземній валюті.

Економічна сутність та форми міжнародних розрахунків. Порядок здійснення операцій за міжнародними розрахунками.

Тема 32. Неторговельні операції банків в іноземній валюті.

Сутність та види неторговельних валютних операцій. Операції з касового обслуговування клієнтів в іноземній валюті.

Тема 33. Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку.

Економічна сутність конверсійних операцій банку. Поточні та строкові операції на міжбанківському валютному ринку. Валютна позиція банку.

Тема 34. Операції з надання банківських послуг.

Банківські послуги та їх види. Лізингові операції банків. Факторинг і форфейтинг. Гарантійні операції банків. Трстові послуги комерційних банків.

Тема 35. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку.

Економічна сутність стійкості комерційного банку. Інформаційне забезпечення діяльності банку. Ліквідність та платоспроможність банку. Аналіз фінансового результату діяльності банку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банківська система : навч. посіб. / Ситник Н.С., Статисишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
2. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 404 с.
3. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика : навч. посіб. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
4. Банківська система : навч. посіб. / (Л. І. Катан, Н. І. Демчук, В. Г. Бабенко-Левада, Т. О. Журавльова); за ред. І. М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.
5. Банківські операції: навч. посіб. / Н. І. Демчук, О. В. Довгаль, Ю. П. Владика. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.

«Бюджетна система»

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави.

Соціально-економічна суть бюджету держави, його призначення. Державний бюджет як економічна категорія. Роль бюджету у соціально-економічному розвитку держави.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави.

Місце та роль бюджету держави у фінансовій системі. Державний бюджет – основний фінансовий план держави. Бюджетна політика. Бюджетний механізм.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.

Бюджетний дефіцит, його суть, причини виникнення та соціально-економічні наслідки. Методи та джерела покриття бюджетного дефіциту, шляхи його подолання в Україні.

Тема 4. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.

Поняття бюджетного устрою та бюджетної системи. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України, правове забезпечення її функціонування. Організаційні основи бюджетного процесу в Україні. Складання проекту Державного бюджету України. Розгляд та прийняття Державного бюджету України. Організація виконання ДБУ та звітність про виконання бюджету.

Тема 5. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.

Економічний зміст міжбюджетних відносин. Система бюджетного вирівнювання.

Тема 6. Система доходів бюджету.

Економічний зміст державних доходів. Джерела та методи формування доходів бюджетів. Склад та характеристика доходів бюджетів. Склад та характеристика доходів бюджетів.

Тема 7. Система видатків бюджету.

Економічний зміст державних видатків. Характеристика системи державних видатків. Основи кошторисного фінансування.

Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.

Склад видатків на економічну діяльність держави. Фінансування видатків на розвиток економіки. Видатки бюджету на науку: необхідність та особливості фінансування.

Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Економічна сутність, необхідність та значення соціальних видатків. Система видатків бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення. Державна допомога сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Житлові субсидії населенню. Пільги і допомога окремими категоріям населення. Фінансування заходів та установ соціального забезпечення. Необхідність, склад видатків бюджету на освіту. Фінансування видатків бюджету на дошкільну освіту. Фінансування видатків бюджету на загальну середню освіту. Видатки бюджету на вищу освіту. Склад видатків

бюджету на охорону здоров'я. Планування та фінансування видатків установ охорони здоров'я.

Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління.

Склад видатків на державне управління і судову владу. Порядок планування та фінансування видатків на управління. Видатки бюджету на національну оборону, їх планування. Видатки на правоохоронну діяльність та безпеку держави.

Тема 11. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.

Економічна сутність державного боргу. Обслуговування державного боргу та управління ним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / Качула С. В. та ін. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
2. Бюджетна система: підручник / Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
3. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 460 с.
4. Бюджетний Кодекс України: Закон України від 08.07.2010р. №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. – 272 с.
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
7. Чугунов І. Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. –. 532 с.
8. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ 2000», 2019. 400 с.

«Фінансовий ринок»

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.

Фінансовий ринок: роль, поняття й економічна природа об'єкта купівлі-продажу на ньому. Структуризація фінансового ринку за різними ознаками. Принципи та функції фінансового ринку. Учасники (інститути) фінансового ринку. Форми уречевлення на фінансовому ринку фінансових ресурсів.

Тема 2. Теоретико-правові засади регулювання фінансового ринку.

Суть, моделі, принципи, напрями, рівні та види регулювання фінансового ринку. Міжнародні органи регулювання фінансового ринку та Європейська система фінансового нагляду. Державна регуляторна політика. Суть та важелі державного регулювання фінансового ринку України. Державне регулювання ринків капіталу. Державне регулювання та нагляд на ринку кредитних ресурсів. Валютне регулювання та нагляд в Україні. Об'єднання та саморегулювні організації в системі внутрішнього регулювання фінансового ринку.

Тема 3. Структурно-функціональна сутність інфраструктури фінансового ринку.

Суть, компоненти та елементи інфраструктури фінансового ринку. Поняття, роль фінансового посередництва на фінансовому ринку та види фінансових посередників. Склад та функції фінансових посередників на різних сегментах фінансового ринку. Банківська інфраструктура. Бюро кредитних історій та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб як інститути інфраструктури фінансового ринку. Депозитарна система України. Центральний депозитарій: компетенції та органи. Депозитарні активи.

Тема 4. Фондовий ринок (ринок цінних паперів).

Суть, завдання та функції фондового ринку. Учасники фондового ринку. Інструменти фондового ринку: види та особливості обігу. Поняття, структура портфеля цінних паперів. Форми управління портфелем цінних паперів.

Тема 5. Фондова біржа та біржові операції.

Сутність та організація біржової торгівлі. Фондові біржі: суть, типи, функції та основи функціонування. Правила фондової біржі. Біржові (фондові) індекси, їх значення. Суть та об'єкти рейтингування фондового ринку.

Тема 6. Ринок деривативних фінансових інструментів.

Поняття, роль та учасники ринку деривативних фінансових інструментів. Фінансові інструменти ринку деривативних фінансових інструментів. Суть та класифікація деривативних контрактів. Суть, та склад деривативних фінансових інструментів. Особливості укладання та виконання ф'ючерсних контрактів. Особливості форвардних контрактів. Види та особливості виконання опціонів.

Тема 7. Грошовий ринок.

Суть, призначення та особливості функціонування грошового ринку. Інструменти грошового ринку. Валютний ринок як сегмент грошового ринку та обіг валютних цінності на ньому. Поняття валютного курсу та його різновиди. Крос-курс та методи його розрахунку. Ринок ФОРЕКС. Валютне регулювання та курсова політика НБУ.

Тема 8. Ринок фінансових послуг.

Суть та учасники ринку фінансових послуг. Сутність та види фінансових послуг. Кредитний ринок як сегмент ринку фінансових послуг. Страховий ринок. Недержавне пенсійне забезпечення на ринку фінансових послуг.

Тема 9. Ризики на фінансовому ринку.

Поняття, класифікація та види фінансових ризиків. Методи оцінки ризику на фінансовому ринку. Ухилення від ризику. Зниження рівня ризику. Поглинання та фінансування ризику. Передача ризику іншій особі.

Тема 10. Технічний і фундаментальний аналіз на фінансовому ринку.

Сутність, аксіоми, напрями технічного аналізу. Основні методи технічного аналізу: традиційний графічний метод, метод середньої плинної, метод “моментів”, згладжування і екстраполяція динамічних рядів. Сутність та завдання фундаментального аналізу корпоративних прав. Складові фундаментального аналізу корпоративних прав: аналіз надійності, аналіз прибутковості.

Тема 11. Фінансовий моніторинг на фінансовому ринку України.

Суть та види фінансового моніторингу. Суб'єкти та порядок здійснення первинного фінансового моніторингу. Суб'єкти та порядок здійснення державного фінансового моніторингу в Україні. Критерії сумнівних операцій, що підлягають фінансовому моніторингу. Критерії сумнівних операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про депозитарну систему України : закон : офіц. текст: станом на 01.01.2023 р. URL : <https://bit.ly/44lVQbh>
2. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : закон : офіц. текст: станом на 01.01.2023 р. URL : <https://bit.ly/40NQ92I>
3. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : закон : офіц. текст: станом на 28.04.2023 р. URL : <https://bit.ly/3LltPru>
4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон : офіц. текст: станом на 07.01.2023 р. URL : <https://bit.ly/3AK2URu>
5. Про здійснення банками фінансового моніторингу: положення : офіц. текст: станом на 15.01.2021 р. URL : <https://bit.ly/3p1Y3IM>
6. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку : положення : офіц. текст: станом на 07.07.2020 р. URL : <https://bit.ly/40YAbCW>
7. Про функціонування фондових бірж: положення : офіц. текст: станом на від 05.03.2021 р. URL : <https://bit.ly/3LhDVcW>
8. Фінансовий ринок : навч. посібник за ред. Арутюнян С.С. / С.С. Арутюнян, Л.В. Додриніна та ін.. – К.: Гуляєва В.М., 2018. 486 с.
9. Фінансовий ринок : підруч.: у 2-х т. / Ю. М. Коваленко, Ю. В. Ковернінська, С. В. Онишко, М. О. Кужелев [та ін.] ; кер. авт. кол., наук. ред. Ю. М. Коваленко. – Ірпінь, 2018. Т. 1. 441 с.; Т. 2. 445 с.

«Страховання та фінанси страхових організацій»

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування.

Необхідність страхового захисту. Страхові фонди і форми їх організації. Виникнення та розвиток страхування. Суть, функції і принципи страхування. Роль страхування в ринковій економіці

Тема 2. Класифікація страхування.

Класифікація страхування: зміст, наукове та практичне значення. Класифікація за об'єктами (галузями) і видами страхувань. Класифікація за формами здійснення (обов'язкові і добровільні види страхування).

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання.

Економічна сутність страхового ризику та його характеристики. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні. Управління страховими ризиками. Склад та структура тарифної ставки.

Тема 4. Страховий ринок.

Поняття страхового ринку, його види, загальна характеристика. Структурна будова страхового ринку. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. Маркетинг у страхуванні. Державне регулювання страхової діяльності

Тема 5. Страхова організація.

Економічна сутність та види страхових компаній. Порядок створення та ліцензування страхових компаній. Об'єднання страховиків та їхні функції.

Тема 6. Сутність фінансів страхових організацій та необхідність їх державного регулювання.

Сутність фінансів страхових організацій. Організація фінансів страховика. Сучасне державне регулювання фінансів страхових організацій.

Тема 7. Капіталізація страхових організацій.

Сутність, структура та функції страхового капіталу. Власний капітал. Залучений капітал. Позичковий капітал. Функції капіталу страхової компанії. Європейські вимоги до структури капіталу страхових компаній.

Тема 8. Грошові надходження страховиків.

Сутність грошових надходжень страховиків та їх класифікація. Страхові премії як головне джерело надходження грошових коштів. Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності. Інші надходження страховиків від операційної діяльності.

Тема 9. Технічні страхові резерви, їх склад та порядок формування. Резерви зі страхування життя.

Поняття страхових технічних резервів із загального страхування та їх склад. Резерви премій та методи їх формування. Резерви збитків та методи їх формування. Інші види технічних резервів та методи їх формування. Поняття резервів зі страхування життя та їх склад. Порядок розрахунку резервів довгострокових зобов'язань. Резерви належних виплат страхових сум

Тема 10. Прибуток страховика, його формування та розподіл.

Економічна природа прибутку страхової компанії. Доходи страхових організацій. Витрати страхових організацій. Порядок визначення прибутку від

страхової діяльності. Розподіл прибутку страхової компанії. Звітність страхової компанії. Оподаткування страхової діяльності.

Тема 11. Страхування життя і пенсій.

Сутність страхування життя. Таблиці смертності та мета їх використання у страхуванні життя. Програми страхування життя. Змішане страхування життя. Страхування дітей. Весільне страхування. Довічне страхування. Добровільне пенсійне страхування.

Тема 12. Страхування від нещасних випадків та медичне страхування.

Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Добровільне індивідуальне та колективне страхування від нещасних випадків. Загальна характеристика медичного страхування і основних систем фінансування сфери охорони здоров'я. Форми медичного страхування. Програми добровільного медичного страхування. Концепція асистансу та її практичне застосування в медичному страхуванні осіб, які від'їжджають за кордон .

Тема 13. Страхування майна і відповідальності підприємств та громадян.

Економічна сутність та основні умови страхування підприємствами ризику втрати майна. Підходи до визначення страхової оцінки майна підприємства та встановлення страхової суми. Ціноутворення на ризики майнового походження. Порядок укладання підприємством договору страхування ризику втрати майна та припинення його дії. Добровільне страхування відповідальності суб'єкта підприємницької діяльності перед третіми особами за заподіяну їм шкоду внаслідок реалізації продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування рухомого та нерухомого і домашнього майна фізичних осіб. Обов'язкове страхування відповідальності власників собак. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності зброю.

Тема 12. Страхування фінансово-кредитних ризиків.

Економічна природа кредиту, сутність та види страхування кредитних ризиків. Зміст страхового захисту майнових інтересів кредиторів. Страхування фінансових кредитів. Страхування комерційних (товарних) кредитів. Страхування споживчих кредитів. Страхування кредитів, виданих під заставу. Страховий захист фінансових ризиків.

Тема 15. Транспортне страхування.

Сутність автотранспортного страхування і страхування автотранспортних засобів. Урегулювання питань щодо завданих збитків у страхуванні авто КАСКО. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів. Сутність морського страхування. Умови страхування КАСКО суден. Страхування вантажів. Страхування відповідальності судновласника. Сутність, форми і особливості авіаційного страхування. Правове забезпечення авіаційного страхування. Обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації. Добровільне авіаційне страхування. Страхування при здійсненні космічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про страхування»: від 07.03.1996 № 85/96-ВР. – [Електронний ресурс].URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
3. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування: навч. посіб. Суми: СумДУ, 2020. 350 с.
4. Олійник О.В., Нагаєва Г.О. Страхування: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.
5. Хрущ Н. А., Ларіонова К.Л., Матвійчук Л.О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2020. 274 с.
6. Плиса В. Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. – К: Каравела, 2019. – 512 с.
7. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник. Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
8. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с. (Серія «Бізнес. Економіка. Фінанси»)